

Η ΜΗΔΕΙΑ¹

ὡς νὰ υπογράψω τὸ παρόν· διότι εἶναι γνωστότατοι μεταξὺ τῶν κυνηγῶν οἱ διάφοροι κυνηγετικοὶ ὄμιλοι, οἱ ὁποῖοι διέμενον ὑπὸ σκηνάς, καὶ ποῦ εἶχε στηθῆ ἐκάστη. Ἐγὼ δὲ ἰσχυροῦς λόγους νὰ μὴ θέλω νὰ διαρρήξω τὴν ἀνωθυμίαν, πρὸ πάντων ἐξ οἴκτου πρὸς τοὺς συντρόφους μου, τοὺς ὁποῖους λυποῦμαι ἀκόμη μεθ' ὅσα ἔπαθον ἐξ αἰτίας των. Σημειῶ λοιπόν, ὅτι ἡ σκηνή μας δὲν ἦτο καμμία ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶχον στηθῆ εἰς τοῦ Πασσᾶ, εἰς τὸ Βρωμοπήγαδο, εἰς τὴν Βασιλοπούλα εἰς τὴν Βίγλα. Ὑποθέσατέ τὴν ἄορατον, φανταστικὴν, μυστηριώδη, μαγευμένην.

Ἀλλὰ πῶς νὰ στηθῆ αὐτὴ ἡ σκηνή, ὅπου ἐξεφορτώθη τῆς λέμβου, διάβροχος αὐτὴ καὶ ὄλαι αἱ ἀποσκευαί; Οὔτε νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐπὶ τοῦ ἴστου ἦτο δυνατὸν, οὔτε νὰ διαταθῆ, μεταβληθεῖσα εἰς ξυλώδη κατάστασιν. Ἐνῶ ἐπηγυόμεν ἓνα πάλον, τὸ μελτέμι τὸ ἄγριον, τὸ ὁποῖον ἔκαμνε τὸ καραβόπανο νὰ πλαταγίξῃ, ἐξερρίζοιεν τρεῖς. Καὶ ἡ νύξ ἐπῆλθε, ἐνῶ μὲ τὰ φαναράκια κατεγινόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν εὐχάριστον ἐργασίαν τῆς στρατοπεδεύσεως. Τέλος ὁ Θεὸς ἠδύοκῆσε νὰ στηθῆ αὐτὴ, καὶ αἱ λυόμεναι ἐκ καραβοπάνου κλίναι, ὅτε προέβημεν εἰς τὴν ἐξακριβωσιν τῆς καταστάσεως τῶν λοιπῶν ἀποσκευῶν.

Τὰ ἐνδύματα καὶ ἀσπρόρουχα ἦσαν εἰς ἣν κατάστασιν τὰ παραδίδουν συνήθως αἱ πλύντριαι εἰς τὰς εὐεργετικὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Ἀλλὰ τὰ τρόφιμα παρίστων τὴν μᾶλλον ἐπιχοδομητικὴν εἰκόνα. Τὰ μακαρόνια καὶ αἱ πάσται εἶχον μεταβληθῆ εἰς συμπαγῆ ζύμην, τὸ ρύζι ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην βρασμοῦ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς τροφήν, οἱ νωποὶ ἄρτοι, τῶν ὁποῖων εἶχομεν ἰκανὴν προμήθειαν εἶχον παρασκευασθῆ ἄνευ ἀνάγκης ὑπὸ τῶν κυμάτων, καθ' ὃν τρόπον οἱ ναυτικοὶ παρασκευάζουσι τὸν τάκον καὶ τὰς ξηρὰς γαλέτας, ὅλα δὲ ταῦτα ἐλαμποκόπου κρυσταλλωμένα τῇ κοινῇ χημικῇ μίξει τῆς διαλυθείσης ζαχαρέως καὶ τοῦ θαλασσίου ἁλάτος. Πάντα δὲ τὰ ἀβαριάτα αὐτὰ τρόφιμα ἀπέπνεον τὴν σύμμικτον καὶ ἀόριστον ὁσμὴν παντοπωλείου, καθ' ἣν ἐκυριάρχει τὸ ἐν διαλύσει τουλουμοτύρι.

Ἐδειπνήσαμεν μόνον δι' ἄρτου· παρ' ὀλίγον νὰ εἶπω διὰ ξηροῦ ἄρτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἡ ἐσχάτη ἀνακρίβεια, διότι ἦτο αὐτόχρημα μουσκευμένος!

«Ἀφοῦ τὰ φυσέκια δὲν ἐμούσκεψαν καρρὶ δὲν μᾶς κόθει», εἶπεν ὁ Κίμων, ὡς στρατηγὸς ὑπαγορευῶν διαταγὴν τῆς ἡμέρας, προωρισμένην νὰ ἐμπνεύσῃ φρόνημα εἰς ἀποτεθαρρημένην στρατιάν.

Ἐγὼ θὰ ἐπροτίμων νὰ ἐβρέχοντο τὰ φυσίγγια καὶ νὰ ἔμενον ἄθικτοι αἱ τροφαί· καὶ διὰ τοῦτο ἀπῆρξα νὰ σταλῆ ἀμέσως ὁ εἰς τῶν ὑπηρετῶν πρὸς ἀνανέωσιν τῶν τροφῶν εἰς Λαύριον, ἐνῶ ὁ ἕτερος ἀνεχώρησε διὰ νὰ ἀντλήσῃ ὕδωρ, καθ' ὅσον λυσσώδης δίψα μᾶς ἐφλεγε ἕνεκα τοῦ ἀρθόνου θαλασσίου ὕδατος, τὸ ὁποῖον εἶχε μεταβάλει εἰς σπόγγους κεκορεσμένους τᾶ ψωμιά μας.

(Ἔπεται συνέχεια)

EMMANOYHA Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ὁ μῦθος τῆς Μηδείας ἐγένετο τὸ προσφιλέστατον θέμα τῶν ἀρχαίων τραγικῶν καὶ κωμικῶν· ἂν δ' ἐσώζοντο τὰ ἐκ μόνου τοῦ τίτλου γινωσκόμενα περὶ τῆς διαβοήτου φαρμακίδος δράματα, ταῦτα θὰ ἀπετέλουσαν συλλογὴν σχεδὸν ἴσην πρὸς ἀπαξάπαντα τὰ μέχρις ἡμῶν διασωθέντα μνημεῖα τοῦ παλαιοῦ θεάτρου. Καὶ ὁ μὲν Διόδωρος ἐξηγεῖ τὴν πρὸς τὸν μῦθον τοῦτον προτίμησιν τῆς τραγικῆς μουσῆς δι' αὐτὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν δραματικὸν αὐτοῦ. Καὶ ἀληθῶς ἐν οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων δραμάτων παρίστανται ἐξ ἴσου παλαιότερες ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν ζηλοτυπίαν, τὸ κακούργημα πρὸς τὸν ἔλεον, ἡ θεία τῆς Ἡλιάδος κόρης ψυχὴ πρὸς τὰς ἀπανθρώπους ὁρμὰς τοῦ ἐκ τῶν ἀξένων ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου ἐκθρασθέντος μαγικοῦ δαίμονος. Καὶ ἄλλα ὅμως μυστηριώδη αἰτία φαίνονται συντελέσαντα εἰς τοιαύτην ἀκατανόητον ἀντίθεσιν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος. Ἀπὸ τοῦ Ἡσιόδου μέχρι τοῦ Ὀσίδιου Γέτα ἡ Μηδεῖα ἐξυμνεῖται ὡς τύπος ἰσοθέου ἑλληνίδος κόρης, δι' εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως λυτρούσης τοὺς ἐν κινδύνῳ ἀμνηχανοῦντας Ἀργοναύτας, ἢ τούναντιον βαρβάρου Κολχίδος μάγου, ἐντροφώσης εἰς μόνον τὸ αἶμα οἰκειῶν τε καὶ ξένων. Ἐνῶ ὁ Πίνδαρος ψάλλει τοὺς ἀλανθάστους χρησμούς, οὓς ἀπήγγειλε τὸ ἀθάνατον στόμα τῆς Κορινθίας ἡρώιδος, ὁ Εὐριπίδης στιγματίζει τὴν βάρβαρον καὶ οὐλομένην γυναῖκα, ὡς ἀνόσιον παιδοδέτειραν, καὶ φονίαν Ἐρινὺν ἐπιβουλεύθεισαν τὴν ζωὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἥρωος τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ τελευταῖος χαρακτηρισμὸς, ἡ μᾶλλον στιγματισμὸς ἐπεκράτησε μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ρωμαῖοι καὶ Βυζαντινοὶ ἀναφέρουσι τὴν ἡρώίδα τοῦ ἀρχαίου δράματος ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν τύπον δαιμονιώδους μάγου καὶ ἀστοργότατης μητρός. Τὴν πρὸς τὴν Μηδεῖαν συστηματικὴν καταφορὰν τῶν χριστιανῶν ἐτι μυστηριώδη καθιστῶσι τὰ διασωθέντα θρησκευτικὰ μυστήρια, ἐν οἷς βλέπομεν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν Μηδεῖαν ἐκφραυλιζομένην ὡς ἀνταξίαν τῆς Δαλιδάς καὶ ἄλλων κακοτρόπων γυναικῶν τῆς ἑβραϊκῆς μυθολογίας. Ἐν τούτοις ἐν τῇ Ἀναγεννήσει τὸ ὄνομα τῆς Κολχίδος ἐμφανίζεται περιβεβλημένον θεῖαν αἴγλην, ἥτις λάμπει εἰς τὰ σκότη τῶν ἐν μυστικῇ γλώσσῃ γεγραμμένων ὕμνων, ὡς ἐν μέσῳ τοῦ γνώφου καταβάς ἀστραπηβόλος θεός, τοῦ ὁποῖου ὁ Μωϋσῆς εἶδε μόνον τὰ ὀπίσθια· τὸ περιεργότερον δὲ ὅτι πολλοὶ τῶν ὕμνων τούτων ἔχουσι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὰς ὑπερανθρώπους ἡρώιδας, τὰς ὁποίας ἐτι ψάλλει ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Ἐκ τῆς ἀρχαίας μυθολογίας γινώσκουμεν ὅτι ἡ Μηδεῖα, τοσαῦτα παθοῦσα ἐν τῇ γῆ, μετὰ θάνατον νυμφεύεται τὸν Ἀχιλλέα, μεθ' οὗ βασιλεύει ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἴστρον μαγικῇ νήσῳ, τῇ Λεβὴν· ἐν δὲ τῷ διασωθέντι δημοτικῷ κύκλῳ τοῦ Ἀχιλλέως Ἀκρίτα, ὁ ἥρωας ἐκ ζηλοτυπίας ἀπάγχει τὴν πιστὴν σύζυγόν του, ἵνα συζήσῃ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ.

¹ Del mito di Medea nella tragedia Greca, ricerche di Giorgio Castellani. 1893.

Τὰς ἰδέας ταύτας ἐμπνέει ἡ ἀνάγκη τῆς ὥραίας περὶ Μήδειας μελέτης τοῦ κ. Γεωργίου Καστελλάνη, νεαροῦ ἑλληνοιστοῦ, ὅστις, βαίνων ἐπὶ τὰ πατρικά ἔγνη, ἀφιερῶθη εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμῶν, τὰ ὅποια κακῆ μοίρᾳ περιφρονοῦνται νῦν ἐν τῇ χώρᾳ, τῆς ὁποίας ἄλλοτε ἀπέτελεσαν τὴν μεγαλειτέραν δόξαν. Ἡ ἐν εἶδει ἐναϊσμοῦ διατριβῆς γεγραμμένη μελέτη ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν τοῦ μύθου, περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἐγράφησαν ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις χρόνοις ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κριτικῶν καὶ ἰδίως τοῦ Βιλαμόβιτς.

Πρῶτος, ὡς φαίνεται, ὁ Αἰσχύλος διέπλεσε τὸν μαγικὸν μῦθον παραστήσας ἐν τῷ ἀπολεσθέντι δράματι «Διονύσου Τροφοί» τὴν Μήδειαν ἀναζητήσασαν καὶ ἀνανεώσασαν τὰς τροφούς τοῦ Βάχχου. Ἄγνωστον ὅποια ἢ πρὸς τὸν θεὸν σχέσις τῆς φαρμακίδος, οὔτε ἀρκοῦσιν οἱ δύο στίχοι τοῦ Ὀιδίου εἰς διαλεύκανσιν τοῦ σκοτεινοῦ ζητήματος, ὡς ἐπίσης ἀγνωεῖται ὅποιος ὁ πρὸς τὸν Προμηθεῖα σύνδεσμος τῆς Μήδειας, ὡς τὸν ἐπραγματεύθη ὁ αὐτὸς τραγικός ἐν ἐνὶ τῶν ἀπολεσθέντων Προμηθεῶν αὐτοῦ.

Ὁ Σοφοκλῆς ἀναπτύξας τὸν αὐτὸν μῦθον εἰς δύο ἀπολεσθέντα δράματα, δέχεται δύο διαφόρους γενεαλογίας, θεωρῶν ἐν μὲν ταῖς *Κολχίσι* τὴν Μήδειαν θυγατέρα τῆς ὑπὸ Ἡσιόδου μνημονευομένης Ἰδυίας, θυγατρὸς τοῦ Ὠκεανοῦ, ἐν δὲ τοῖς *Σκύθαις* κόρη τῆς Νηρηίδος Νεαίρας. Ὁ αὐτὸς τραγικός παρέδωκεν ἐν *Ριζοτόμοις* τὴν αὐτὴν συλλέγουσαν βότανα εἰς κατασκευὴν μαγικῶν φίλτρων, ἐν δὲ τῷ *Πελία* ἀνανεοῦσαν διὰ τούτων τὸν βασιλέα τῆς Ἰωλκοῦ. Κατὰ γερμανὸν δὲ κριτικὸν ἢ Μήδεια ἦν θέμα καὶ πέμπτης τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους (ὁ Αἰγέως), ἀλλ' ὁ Καστελλάνης ἰσχυρίζεται ὅτι ἐν τῷ δράματι τούτῳ ἀπλῶς καὶ ἐν δευτερευόντι λόγῳ ἐμνημονεύοντο αἱ κατὰ Θεσείως πλεκτάνα αὐτῆς.

Ἐπὶ τέλους ὁ Εὐριπίδης ἀνέπτυξε τὸν αὐτὸν μῦθον ἐν διαφόροις τραγωδίαις, ὧν μία εὐτυχῶς διασωθεῖσα παρέσχε πολλὰ πράγματα εἰς τοὺς παλαιούς καὶ νεωτέρους κριτικούς. Εἰς τὰς *Πελιάδας*, τραγωδίαν τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ γνωστὴν οὖσαν ἐξ ἀρμενικῆς ἀναλύσεως, παρίσταντο αἱ τοῦ Πελίου κόραι φονεύουσαι τὸν ἑαυτῶν πατέρα, συμβουλῆ τῆς Μήδειας ὑποσχεθείσης τὴν ἀναγέννησίν του. Ἡ ἀπώλεια τοῦ δράματος τούτου μᾶς στερεῖ τοῦ μόνου ἱστορικοῦ μνημείου ἐν ᾧ ἐξετίθετο ἢ εἰς Θεσσαλίαν εἰσαγωγὴ τῆς μαγείας, ὡς ρητῶς βεβαιοῖ ὁ Ἀρμένιος ἱστορικός· εἶνε δὲ γνωστὸν ὅποιαν ἀπαίσιον φήμην ἔχαιρον ἐν τῇ ἀρχαιότητι αἱ Θεσσαλαὶ φαρμακίδες, τὰς ὁποίας διὰ τῶν μελανωτέρων χρωμάτων περιγράφουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταί. Ἄν δ' ἀληθεύωσι τὰ παρὰ τῷ Λουκανῷ λεγόμενα, ἢ Θεσσαλικὴ γοητεία φαίνεται οὖσα αὐτῇ ἢ ὑπὸ Ὀμήρου περιγραφομένη νεκυομαντεία τοῦ Ὀδυσσεῶς, καὶ ἢ ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου εἰσαχθεῖσα ἐν Πέρσαις σκηνῇ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ φάσματος τοῦ Δαρείου· ἄλλως τε καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀργοναυτικοῖς τοῦ Ὀρφέως, παρίσταται ὁ μυστηριώδης τοῦ ἑλληνισμοῦ προφήτης μετὰ τῆς Μήδειας τελῶν τὰ μαγικὰ νόμιμα εἰς ἀναγωγὴν τῶν καταχθονίων δαιμόνων. Εἰς τῶν τελευταίων

δραματοργῶν τοῦ μύθου, ὁ Ὀσίδιος Γέτας, παρουσιάζει τὴν Μήδειαν μαγεύουσαν *μονοπέδιλον*· τὸ δ' ἐπώνυμον τοῦτο ἰδιάζει τῷ Ἰάσωνι πρὸ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας. Καὶ οἱ ἡμέτεροι δὲ Στρατιῶται μνοῦσι τοὺς ἑταίρους *μονοσάνδαλοι*· μονοπέδιλοι δὲ αἱ μεσαιωνικαὶ ἡμῶν μάγισσαι μεταβαίνουνσιν ἐναερίως εἰς Ἀθήνας εἰς τέλεσιν τῆς νυκτερινῆς συνελεύσεως, ἣτις ἀναπολεῖ τὴν Βαλπούργης τοῦ Φάουστ. Πλὴν τοῦ Ἀρμενίου ἱστορικοῦ, καὶ ἄλλοι ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς, ὡς ὁ Διόδωρος καὶ ὁ Ὑγίνος διέσωσαν σκηνάς τινας ἐκ τῶν ἀπολεσθεισῶν *Πελιάδων* τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ Καστελλάνης κριτικῶς ἀντιπαρῆχάλλον τὰ κείμενα, καὶ ἐν πολλοῖς ἀπομακρυνόμενος τῶν θεωριῶν τοῦ Ἄρτουγγ καὶ τοῦ Ρόβερτ, καταστρώνει ἐν εὐσυνόπτῳ διαγράμματι τὰς διαφορὰς περὶ τοῦ μύθου τούτου πηγᾶς.

Ἡ διασωθεῖσα Μήδεια τοῦ Εὐριπίδου παρέστη τὸ πρῶτον τὸ 431 π. Χ. Διὰ τοῦ δράματος τούτου ὁ περικλητὸς τραγικός πλάττει ἀλλοίαν ἡρωίδα τῆς τέως γνωστῆς, διότι οὐ μόνον ἐκφραζέει τὴν οὐλομένην *γυναῖκα* ὡς ἀληθῆ βάρβαρον καὶ ἀνόσιον φαρμακίδα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀληθῆ φονέα τῶν ἑαυτῆς τέκνων, μαιφρονίαν τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορικὴ παράδοσις ἀπέδιδεν εἰς τοὺς συμπατριώτας τῆς Μήδειας, τοὺς Κορινθίους.

Πρῶτη περὶ Μήδειας καὶ μᾶλλον ἀξιόπιστος ἱστορικὴ πηγὴ, ἣν ἠκολούθησαν πάντες οἱ πρὸ Εὐριπίδου γράψαντες, εἶνε ὁ παλαιάτατος Κορινθιοῖς ἱστορικός καὶ ποιητὴς Εὐμηλὸς· κατὰ τὸν κυκλογράφον τοῦτον, ὁ Ἥλιος βασιλεύσας τῆς Κορίνθου ἐγέννησεν ἐξ Ἀντιόπης τὸν Ἀλωέα καὶ τὸν Αἰήτην, πατέρα τῆς Μήδειας, καὶ εἰς τούτους διένειμε τὸ κράτος, δούς εἰς μὲν τὸν πρῶτον τὴν παρὰ τὸν Ἀσωπὸν χώραν, εἰς δὲ τὸν Αἰήτην τὴν Ἐφυραῖαν γῆν.

Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκὼν μεταναστεύσας εἰς Κολχίδα, παρέδωκε τὸ κράτος εἰς τὸν Βούνον, υἱὸν τοῦ Ἐρμού, ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ ἀν' ἐπανεῖληθ' ὁ δωρητῆς, ἢ τις τῶν υἱῶν ἢ ἐγγόνων αὐτοῦ ὄφειλε νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἀρχὴν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βούνου Ἐπωπεύς, ὁ τοῦ Ἀλωέως υἱός, προσέθηκεν εἰς τὸ κράτος του καὶ τὴν Ἐφυραν. Ἐκλιπόντος ὁμοῦ τοῦ βασιλικοῦ γένους, οἱ Κορινθιοὶ ἀνήγαγον ἐξ Ἰωλκοῦ τὴν κόρην τοῦ Αἰήτου Μήδειαν, καὶ παρέδωκαν ταύτην καὶ τῷ συζύγῳ Ἰάσωνι πᾶσαν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἠλίου βασιλευθεισάν γῆν. Ἐπὶ τῇ προφάσει ἀθανασίας τῶν τέκνων ἢ Μήδεια ἀπέκρυπτε ταῦτα γεννώμενα, πλὴν ἐπὶ τέλους φωραθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰάσωνος ἐγκατελείφθη ἐν Κορίνθῳ, ὅθεν μετ' οὐ πολὺ καὶ αὕτη ἀνεχώρησε παραδοῦσα τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν Σίσυφον. Κατ' ἄλλην ὁμοῦ παλαιστάτην παράδοσιν αὐτοὶ οἱ Κορινθιοὶ φονεύσαντες τοὺς δύο υἱοὺς τῆς Μήδειας (ἢ κατ' ἄλλους ἐπτὰ υἱοὺς καὶ ἐπτὰ θυγατέρας) ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ θανάτου τῶν γεννωμένων αὐτοῖς τέκνων, μέχρις οὐ χρησμός ἐκέλευσεν ἵνα προσφέρωσιν εἰς τοὺς θανατωθέντας παῖδας ἐπετείους θυσίας.

Ὁ Εὐμηλὸς δὲν ἀναφέρει τὴν εἰς Ἀθήνας φυγὴν καὶ τὴν ἐξ Αἰγέως γέννησιν τοῦ Μήδου· ὁ Ἐκκ-

ταίος ὁμως καὶ ἄλλοι μεταγενέστεροι διαβεβαιούσιν ὅτι ἡ Μήδεια ἐξ Ἀθηνῶν φυγοῦσα μετὰ τοῦ υἱοῦ Μήδου κατέλαβε καὶ μετωνόμασε Μήδειαν τὴν τέως Ἀριανὴν καλουμένην χώραν.

Ἡ καινοτομία τοῦ Εὐριπίδου, ψάλλοντος αὐτὴν τὴν μητέρα φονεύουσαν τὰ ἴδια τέκνα, φαίνεται ὅτι πολὺ ἀπῆρσεν εἰς τοὺς ἀρχαίους· διὸ ἄλλοι μὲν ἔγραψαν ὅτι ὁ τραγικός ἐδωροδοκῆθη ὑπὸ τῶν Κορινθίων θελώντων νὰ ἀποπλύνωσι τὸ παλαιὸν ἄγος, ὁ Παρμενίσκος μάλιστα ὀρίζει καὶ τὸ τίμημα τῆς δωροδοκίας εἰς πέντε τάλαντα, ἄλλοι δὲ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ δῶμα ἐμιμήθη ἢ καὶ ἀντέγραψεν ὁ Εὐριπίδης ἐκ τοῦ ὁμωνύμου τοῦ Σικυωνίου Νεόφρονος. Τοὺς μύθους τούτους κριτικώτατα διαψεύδει ὁ Καστελλάνης.

Ἄλλ' ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι τραγικοί οὕτως ἐξεκόνιζον τὴν Μήδειαν, οἱ παλαιοὶ Σικελοὶ κωμικοὶ διαφοροτρόπως παρῶδον τοὺς περὶ τῆς Κολχίδος φαρμακευτρίας διαδεδομένους μύθους. Ἀρχαιότερα παρῶδια μνημονεύεται ἡ τοῦ Ῥηγίνου Δεινολόγου καὶ ἀγνοεῖται μὲν ὁποῖον σημεῖον τοῦ μύθου ἐκωμωδεῖτο, ἐκ διηγήσεως ὁμως τοῦ Αἰλιανοῦ εἰκάζεται ὅτι ἡ παρῶδια περιστρέφετο εἰς τὸ μυστηριώδες οἴλητρον τῆς ἀνανεάσεως ἢ τῆς αἰωνίου ἡθης, ὅπερ ὁ Ζεὺς ἐδώρησεν εἰς τὸν φωράσαντα τὴν κλοπὴν τοῦ Προμηθέως, πιθανῶς τὸν Ἥλιον πάππον τῆς Μήδειας· τοῦτο ὑπεθυμίζει τὸ ὑπὸ Σοφοκλέους καὶ ἄλλων μνημονουμένον προμηθῆιον φάρμακον, τοῦ ὁποῖου ἡ χρῆσις ἀνενοῦ τοὺς γέροντας ὡς τοὺς ἀποβαλόντας τὴν λεβηρίδα ὄφεις, καὶ δι' οὗ ἡ Μήδεια ὑπεσχέθη τὴν ἀνανεάσιν τοῦ Αἰσῶνος καὶ Πελίου. Τὸ μαγικὸν τοῦτο φάρμακον ἀναπολεῖ τὴν μυστικὴν σκευασίαν τῶν μεσαιωνικῶν μάγων καὶ ἀλχημιστῶν, λυπηρὸν δὲ ὅτι ἀγνοοῦνται ἔτεροι περὶ τούτου λεπτομέρειαι, καὶ ἰδίως ὁποῖος μυστηριώδης δεσμός συνέδεε τὴν Κορινθίαν φαρμακίδα πρὸς τὸν μῦθον τοῦ Προμηθέως, ὡς καὶ ὅποια ἢ ἐν Ἑλλάδι χημεία ἢ τοσοῦτο στενωῶς συνδεθεῖσα ὕστερον πρὸς τὸν μῦθον τῶν Ἀργοναυτῶν. Τὰ περιεργότατα ταῦτα μυστήρια μόνον οἱ Ἕλληνες θέλουσι διαφωτίσει, ὅταν καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη ἀνάψῃ τὸν ὀδηγοῦντα αὐτὴν πυρσὸν ἐκ τοῦ καθαροῦ ἐλληνικοῦ πυρός, ἀπαλλαττομένη τοῦ νῦν περικαλύπτοντος αὐτὴν ξενικοῦ ζόφου.

Τὴν ἐπιστήμην ταύτην δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἀναδείξῃ αὐτὸ τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὑποχρεοῦν τοὺς πολυαριθμούς αὐτοῦ διδάκτορας νὰ πραγματευθῶνται, καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐκδίδωσι τοιαῦτα μυθολογικὰ καὶ ἱστορικὰ θέματα, ἐξ ὧν οὐ μόνον δύναται ἀσφαλῶς ἡ ἀξία τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος νὰ ἀναδειχθῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πτωχὴ ἡμῶν φιλολογία νὰ πλουτισθῇ διὰ συγγραφῶν ἀληθῶς ἐλληνικῶν.

Κ. ΣΑΘΑΣ

Η ΒΑΡΚΟΥΛΑ

— Τί ἔχεις καὶ βλέπεις ἔτσι συλλογισμένος αὐτὸ τὸ καίκι; ρωτᾷ ἓνα βράδην ἡ Μαριγὴ τὸ Φῶτη τὸν ἄντρα τῆς, ἐκεῖ ποῦ καθόντανε κοντὰ στοῦ παρῶδου, κατὰ τὸ γιολό.

— Νὰ, βλέπω τὴ θάλασσα, καὶ θαυμάζω τὴν ὁμορφιά τῆς. Τί βλέπω!

— Δὲν ἔβλεπες τὴ θάλασσα. Τὸ καίκι ἔβλεπες. Τί εἶνε αὐτὸ τὸ καίκι;

— Καλὰ, τῶβλεπα καὶ τὸ καίκι, μὲ τᾶσπρα πανιά του.

— Καὶ τί συλλογιοῦσουν;

— Τί καλὰ νὰ μᾶς φέρῃ!

— Χριστὲ καὶ Παναγία μου! Νὰ μὴ θέλῃ μαθεῖς αὐτὸς ὁ Χριστιανὸς νὰ μοῦ πῆ κ' ἓνα στοχασμὸ του!

Κ' ἔφυγε ἡ Μαριγὴ θυμωμένη.

Ἐμεινε μοναχὸς τοῦ ὁ Φῶτης. Ἐρριξε μιά ματιὰ κατὰ τὴν πόρτα χαμογελώντας, κούνησε τὸ κεφάλι του, καὶ ἄρχισε νὰ μιλάῃ μοναχὸς του:

— Ἐβλεπα, ἔβλεπα, καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέγω, Μαριγὴ μου, τί ἔβλεπα! Τὴ μοῖρα σου καὶ τὴ μοῖρα μου ἔβλεπα. Τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν ἐλπίδα μου ἔβλεπα. Νὰ τί ἔβλεπα.

Καὶ γύρισε πάλι κατὰ τὴ θάλασσα καὶ κοίταζε τὸ καίκι ὁ Φῶτης.

— Νὰ το, καὶ ἀράζει πάλι. Κάτω τὰ πανιά, μάγινα τὸ σίδερο. Ὄξω οἱ ναῦτες, κ' ἴσια στοῦ καπηλιό. Ὄξω τὰ βαρέλια κ' οἱ βρωῆμες. Νὰ τες οἱ γλυκῆς οἱ ἐλπίδες. Κατέβα καὶ πήγαινε νὰ τίς δῆς καὶ νὰ τίς καμαρώσης. Σαρδέλλες καὶ σιντίνα!

Καὶ στάθηκε πάλι συλλογισμένος.

— Εἶναι τώρα τρία χρόνια ποῦ ἔβλεπα μιά βαρκούλα, μακριὰ μακριὰ, στοῦ πελάγου τὴν ἀκρῆ. Ἐν' ἄσπρο σημαδάκι, καὶ τίποτις ἄλλο. Μὰ τί μορφιά ποῦ τὴν εἶχε στὰ γαλάζια νερά! Τὸ κοίταζα καὶ δὲν τὸ χόρτανα. Σιγὰ σιγὰ ἀπὸ σημαδάκι ἔγινε σωστὸ πανί, ἓνα πανί καὶ καλὸ τὸ εἶχε ἡ ἀξέχαστη ἐκείνη βαρκούλα. Μὰ τί πεταλουδά εἶταν ἐκείνη! Τί μαγευτικὸ πρᾶμα! Χρόνος πέρασε, καὶ ἀκόμα ἔπαιζε ἡ βαρκούλα στὰ γαλάζια νερά! Ἄλλος ἓνας χρόνος, κ' ἔβλεπες καὶ τὸ χαριτωμένο σκαφάκι τῆς, ποῦ τᾶσκιζε τὰ κύματα καὶ ὄλο ἤρχουνταν, ἤρχουνταν. Ἀκόμα λιγάκι, κ' ἔβλεπες καὶ τὸ ναῦτη μᾶς στὴ βαρκούλα. Τί μαγευτικὸ πρᾶμα! Τί Θεὸς ἐκεῖνος ποῦ ἀρμένιζε ἐκεῖ μέσα! Ἐλεγεσ κ' ἔπαιζε μὲ τὴ θάλασσα τὸ σκαφάκι, καθὼς ἐπλησίαζε τὴν ἀερογαλιά. Ἐτσι σοῦ ἐρχοῦταν νὰ τρέξῃς καὶ νὰ τ' ἀγκαλιάσης. Τᾶκουγες τώρα τὸ γλυκὸ μουρμουριστὸ τοῦ ἀφροῦ ποῦ σήκωνε ἡ πεταχτὴ πλώρη του. τᾶκουγες καὶ τὸ πανάκι ποῦ πετοῦσε στ' ἀγέρι καθὼς κατέβαινε. Κατέθηκε τὸ πανί. Σηκώνει ὁ ναῦτης, τὸ δένει, παίρνει τὸ κοντάρι, καὶ φέρνει τὴ βάρκα κατὰ τὴν ἀερογαλιά. Τρέχω νὰ πηδήξω μέσα καὶ νὰ τὴ χαρῶ τὴ βαρκούλα. Τί πρᾶμα εἶταν ἐκεῖνο! Τί ἀνυπόφερτη σιντίνα καὶ ψαρίλα, τί παλιόξυλα καὶ κατραμωμένα σκιοινιά ριγμένα δῶ καὶ